

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2024-11

9.1.2024

If Skadeforsikring NUF

Retts hjelp

Sikrede partsrettigheter i odelssak mellom søsken på naboeiendom grunnet leie av jord og melkekvote – unntak for odelskrav?

Sikrede leide jord og melkekvote fra naboeiendommen. Naboens søster reiste krav om å løse naboeiendommen på odel og krevde i den forbindelse blant annet at leieavtalene (med sikrede) ble avløst i medhold av odelsloven. Sikrede fikk partsrettigheter i saken fordi hun hadde rettigheter på den aktuelle odelseiendommen. På denne bakgrunn søkte sikrede om rettshjelpdekning, men foretaket avslo med henvisning til unntaket for tvist som har sammenheng med eller sitt utspring i odelskrav. Sikrede mente på sin side at unntaket ikke kom til anvendelse i hennes sak der hun ble tilfeldig rammet og risikerte å miste livsgrunnlaget sitt (grunnlaget for gårdsdriften). Nemnda kom til at unntaket for tvist som har sammenheng med eller sitt utspring i odelskrav, kom til anvendelse, og viste blant annet til at tvisten hadde sammenheng med odelskrav fordi det var et slikt krav som skapte sikredes interesse i tvisten.

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om dekning for utgifter til retts hjelp.

Sikredes forsikring dekker utgifter til retts hjelp når sikrede er part i tvist, men unntar ifølge pkt. 5.2.3.16 "tvist som har sammenheng med eller sitt utspring i" bl.a.:

- arv, odelskrav, krav om omstøtelse av gave,

Sikrede leide jord og melkekvote av naboen. Naboens søster reiste 25.1.23 krav om å løse eiendommen på odel. Søsteren krevde blant annet at leieavtalene ble avløst i medhold av odelsloven § 50. Ettersom sikrede hadde rettigheter på den aktuelle odelseiendommen, fikk sikrede partsrettigheter i saken i henhold til odelsloven § 66, som fastslår:

Innehavarar av rettar, som er kravde avløyste, eller som ein må rekna med kan kome til å falle bort (jfr. § 71 andre stykket), skal gjevast varsel om taksten, og har under denne same partsstilling som eigaren

Sikrede søkte om rettshjelpdekning for saken. Foretaket avslo dekning med henvisning til unntaket for tvist som har sammenheng med odelskrav.

Sikrede krever dekning for retts hjelp og bestrider at unntaket for tvist som har sammenheng med odelskrav kommer til anvendelse. Sikrede har uforskyldt havnet i en odelsløsningssak som har oppstått på nabogården og står nå i fare for å miste melkekvote og jord som de leier, og som er helt essensielle ressurser for deres gårdsdrift. Unntaket er ment å skulle gjelde saker mellom den som eier odelseiendommen og den som ønsker å løse gården på odel. Det faktum at unntaket står opplistet sammen med saker om skilsmisse, separasjon, bodeling, samboeroppgjør, arv, omstøtelse av gaver, samværsrett, barnefordeling mv., tyder på at unntaket er ment å gjelde de typiske familiekonflikter, hvor kravene står mellom tidligere ektefeller, samboere, mellom arvinger, mellom foreldre og barn osv. Sikredes sak er ikke en slik sak, men en sak som handler om

rettigheter som ligger til sikredes eiendom (et tingsrettslig spørsmål) som nå kreves avløst, mot sikredes vilje. En avløsning vil få direkte og alvorlige konsekvenser for sikredes næringsvirksomhet og levebrød.

Forsikringsforetaket avviser ansvar og viser til unntaket for tvist som har sammenheng med odelskrav. Foretaket bestrider at "odelskrav" må forstås innskrenkende til bare å gjelde "de typiske familiesituasjoner", og at odelskravsunntaket bare gjelder for de situasjoner der det er sikrede selv som fremmer innløsningskrav eller får fremmet innløsningskrav mot seg. En naturlig forståelse av begrepet "odelskrav" er at innløsningskrav og avløsningskrav hjemlet i odelsloven vil være omfattet, uavhengig av hvem det rettes mot, så sant det er adekvat årsakssammenheng mellom sikredes tvist og odelskravet, jf. f.eks. FinKN 2022-739 og 2020-411.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om sikrede har krav på dekning for rettshjelp.

Sikredes forsikring omfatter utgifter til rettshjelp, men har unntak bl.a. for tvister som har sammenheng med eller sitt utspring i odelskrav. Formuleringen "sammenheng" tilsier at det ikke er noe krav om at odelskrav er eneste årsak eller den direkte årsaken til tvisten, jf. f.eks. FinKN 2021-810. Denne tvisten har sammenheng med odelskrav fordi det er et slikt krav som skaper sikredes interesse i tvisten. Formuleringen "utspring " betyr ut tvisten "springer ut av" et odelskrav, men sier ikke noe om hvem som er innehaver av kravet. Det er ikke krav om at sikrede er innehaver av kravet, men at det kravet tvisten springer ut av etter sin art er et "odelskrav". Nemnda kan heller ikke se noe grunnlag for å tolke ordlyden innskrenkende til bare å gjelde familiesituasjoner. Det avgjørende er kravets art, ikke om det dreier seg om et krav mellom familiemedlemmer eller et næringskrav. Slik dette vilkåret er formulert, faller tvisten derfor utenfor rettshjelpforsikringen.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Foretaket gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Trine Vøien (selskapsrepresentant) og Alexander Venås (forbrukerrepresentant).